№ 6 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՅՈՒՆՎԱՐԻ 16 **1892** ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՅՈՒՆՎԱՐԻ 16 № 6

ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբ. Առանձին համարները 7 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ». կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.

ԹԵՄԻՍ ՍՐԲԱԶԱՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԻ կարգադրութեան համաձայն սրանով յայտնում ենք Թիֆլիսի հայազգի ժողովրդին, որ թեմական մի պատգամաւորի ընտրութեան (կաթողիկոսական ընտրութեան) համար Թիֆլիսի եկեղեցիներում երեք երեսփոխանների ընտրութիւնները լինելու են՝ Կուր գետի աջակողմը գտնված, այն է՝ բուն քաղաքի եկեղեցիներում, կիրակի, ՅՈՒՆՎԱՐԻ 26-ին, առաւօտեան ժամը 12-ին. իսկ ձախակողմը գտնված, այն է Կուկիայի, Հաւլաբարի և Նաւթլուխի եկեղեցիներում, կիրակի, ՓԵՏՐՎԱՐԻ 2-ին, նոյն ժամին: Ուստի հրաւիրում ենք Թիֆլիսի հայազգի ժողովրդին գնալ նշանակեալ ժամանակին իրանց եկեղեցիները մասնակցելու ընտրութիւններին:

Առանձին հրաւէրներ լինելու չեն: Իւրաքանչիւր տանից մի անդամը միայն իրաւունք ունի մասնակցելու ընտրութեանը, որն և հասակով 25 տարեկանից պակաս չը պէտք է լինի:

Վերատեսուչք բարեկարգութեան եկեղեցեաց հայոց Թիֆլիսի՝ Յովհաննէս քահանայ Մարտիրոսեան, Հաւլաբարի՝ Աշոտ քահանայ Թէմուրազեանց: 1—2

„ТИФЛИССКІЙ ЛИСТОКЪ".

ПОДПИСКА НА 1892 ГОДЪ.

Газета «Тифлисскій Листокъ» будетъ выходить по прежнему ежедневно, исключая дней послѣпраздничныхъ.

Малый форматъ газеты лишалъ редакцію возможности не только періодически знакомить своихъ читателей съ выдающимися событіями русской и иностранной жизни, но она не могла даже помѣщать ежедневно весь матеріалъ, относящійся къ мѣстному отдѣлу.

Съ цѣлью дать больше матеріаладля чтенія, газета съ начала декабря мѣсяца будетъ печататься на бумагѣ средняго листа, въ пять колоннъ.

Съ увеличеніемъ формата «Тифлисскій Листокъ» ежедневно будетъ имѣть всѣ отдѣлы ежедневныхъ газетъ.

Редакці.. по прежнему направитъ всѣ усилія къ развитію отдѣла о мѣстныхъ злобахъ дня и о выдающихся событіяхъ общественной жизни Кавказа.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА:

Въ Тифлисѣ		Для иногородныхъ	
Съ доставкой: на годъ	5 р. — »	Съ пересылкой: на годъ	6 р. — »
» » на полгода	3 » — »	» » полгода	3 » 50 к.
» » » 3 мѣс.	1 » 75 к.	» » 3 мѣс.	2 » — »

Объявленія принимаются для Россіи и заграничныя исключительно въ центральной конторѣ объявленій быв. Метцль, въ Москвѣ.

Редакція и контора помѣщаются: въ Тифлисѣ, на Головинскомъ проспектѣ, въ домѣ Ротинова.

3—3 Редакторъ-издатель Х. Г. Хачатуровъ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Պատգամաւորների ընտրութիւնը.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Ձեռագործի ուսուցումն հայոց դպրոցներում. փաստ. Ռուսաց թատրոն. Նամակ խմբագրին. Նամակ խմբագրին. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Եգիպտոսի հին և նոր խեդիվը. Արտաքին լուրեր.—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ԲՈՐՍԱ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Ներկայ Պարսկաստանի ընդհանուր կերպարանքը.

ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐՆԵՐԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

Շուտով լինելու են Թիֆլիսի եկեղեցիներում պատգամաւորների ընտրութիւնները, թեմական պատգամաւոր ընտրելու նպատակով: Ամեն եկեղեցու ծուխ պէտք է ընտրէ երեք հոգի պատգամաւորներ: Թեմիս առաջնորդից քահանաներին տուած հրահանգի 15-որդ յօդուածը մենք շատ արդարացի ենք գտնում. Ահա յօդուածը. „Եթէ ընտրողները չեն գտնում իրանց ծխականների մէջ յարմարաւոր անձինք երեսփոխանական պաշտօնի համար, այդ դէպքում իրաւունք ունեն ընտրել այլ եկեղեցու ծխականներից:"

Դատելով անալօգիայով, թէ ինչպէս են կատարվում այլ ընտրութիւնները, մենք ընդհանուր ընտրողական գաղափարի տեսակէտից, շատ արդարացի ենք գտնում այդ յօդուածը: Եւ իրաւ, եթէ դիցուք Աստրախանի հայերը, չը գտնելով իրանց մէջ յարմարաւոր թեմական պատգամաւոր, կարող են ընտրել Թիֆլիսեցուն, կամ շուշեցուն թեմական պատգամաւոր, ի՞նչի ուրեմն մի եկեղեցու ծխականներ չեն կարող մի այլ եկեղեցու ծխականներից ընտրել եկեղեցական պատգամաւոր: Նմանապէս քաղաքային դումայի ձայնաւորների ընտրութիւնների ժամանակ ընտրողների առաջին կարգը կարող է ձայնաւոր ընտրել երկրորդ կամ երրորդ կարգին պատկանող ընտրողների ցուցակից, և այլն:

Բայց հրահանգի մի այլ յօդուած, այն է 14-որդը, մենք անարդարացի ենք գտնում: Ահա այդ յօդուածը. „Ընտրութիւնը պիտի կատարել թերթիկներով նախագահի ստորագրութեամբ և թւահամարով և պիտի բաժանվեն ընտրողներին նախագահից ո ր ո շ ա ծ երկու գրագէտ անձանց ձեռքով: Գրագէտ ընտրողներն իրանք պէտք է նշանակեն թերթիկների վրա իրանց ցանկացած երեք երեսփոխանացուների անունները, իսկ անգրագէտները պէտք է գրել տան միայն թերթիկները բաժանող անձանց:"

Այդ տեսակ ընտրութիւն, վստահանում ենք ասել, ժողովրդական ընտրութիւն չի լինի, քանի որ նախագահող քահանան ում կը կամենայ կը նշանակէ թերթիկները բաժանելու համար և քահանայից նշանակվող նոյն երկու գրագէտ անձինք ում կը կամենան՝ կը գրեն թերթիկների վրա անգրագէտ անձանց փոխարէն, ուրեմն, ի հարկէ, կը գրեն իրանց ցանկացած անձանց անունները: Ընտրութեան այդ տեսակ ձև մեծ զեղծումների առիթ կարող է տալ: Ուրեմն ոչ թէ ժողովուրդն է ընտրում ում կամենում է, այլ նախագահող քահանան ընտրել կը տայ ում կը կամենայ...

Ինչպէս ամեն ընտրութիւններում է կատարվում, ընտրողական ժողովը պէտք է ինքն որոշէ թերթիկներ բաժանող երկու գրագէտ անձանց և ոչ թէ նախագահն այդ պիտի անէ: Կրկնում ենք, որ եթէ այդպէս կը կատարվի՝ դա չի լինի ժողովրդական ընտրութիւն, այլ միմիայն քահանայական կամ նախագահական ընտրութիւն:

Մինչև ընտրութիւնները ժամանակ կայ, հարկաւոր է այդ բանի վրա մտածել: Հրահանգի 14-որդ յօդուածը մեծ թիւրիմացութիւնների և զեղծումների առիթ կարող է տալ: Լաւ կը լինէր վաղօրօք փոխել այդ յօդուածը, ընտրող ժողովրդի դժգոհութեանն առաջն առնելու համար:

Մենք առաջարկում ենք փոխել հրահանգի 14-որդ յօդուածը և թոյլ տալ որ ոչ թէ նախագահող քահանան, այլ ընտրողներն իրանք ընտրեն իրանց միջից երկու գրագէտ անձինք, որոնք համ կը բաժանեն ընտրողական թերթիկները ընտրողների մէջ, համ էլ կը գրեն թերթիկների վրա թեկնածուների անունները անգրագէտների փոխարէն, ի հարկէ նրանց համաձայնութեամբ:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՁԵՌԱԳՈՐԾԻ ՈՒՍՈՒՑՈՒՄՆ ՀԱՅՈՑ ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒՄ

Երբ մարդ մտնում է օրիորդաց դպրոցները, ներկայ է լինում դասատուութեան, դուրս գալիս նրա մտքից չեն հեռանում երկու հակապատկերներ. Նա լսում է դիցուք թւաբանութեան կամ հայոց լեզուի դասը, ներկայ է լինում ձեռագործի դասատուութեան, չէ կարողանում հաւատալ, թէ մի և նոյն օրն է ներկայ եղել երկու առարկաների դասաւանդման: Մինը տեսնում է դաս են տալիս նոր մեթօդով, նորագոյն սիստեմայով, խմբական վարժութեամբ, իսկ միւսը հին-անհատական առանձին-առանձին վարժութեամբ: Մինում, դիցուք թւաբանութեան դասին, նա տեսնում է, որ ամբողջ դասարանը լսում ու պատմում է մի և նոյն բանը, վճռում է մի և նոյն խնդիրները, միւսում, ձեռագործի դասին նոյն դասարանում, նոյն վարժուհու առաջնորդութեամբ կատարվում է տարբեր գործողութիւն. ահա աշակերտուհիները հանում են իրանց ձեռագործը, տարբեր նիւթեր, մինը կարում է, միւսն ասեղնագործում, երրորդը գուլպայ է կցում, իսկ մի քանիսը պարապ են, որովհետև գործ չունեն և վարժուհին առանձին-առանձին մօտենալով մի կամ միւս աշակերտուհուն՝ ուղղում է սխալը, բացատրում է կարելու կամ ասեղ բռնելու ձևը և այլն. մի խօսքով ձեռագործի դասերին տիրում է «անհատական» և ոչ «խմբական» աշխատութիւն:

Թէ մեզանում և թէ արեւմտեան Եւրոպայում հին ժամանակներում տիրում էր միւս առարկաների անհատական ուսուցումն, ուրիշ խօսքով, ինչպէս մենք սովոր ենք ասել, տիրում էր խալիֆայական մեթօդը—մինը կարդալ նոր էր սկսում, երկրորդը այբբենարան էր կարդում, երրորդը քերականական վարժութիւններ էր անգիր անում... Յայտնի մանկավարժները տեսնելով այս տեսակ ուսուցման վնասը թէ մտաւոր և թէ ֆիզիկական կողմից, աշխատեցին նոր հիմքերի վրա դնել առհասարակ դպրոցական դասատուութիւնը և նրանց առաջին գործն այն եղաւ, որ «անհատական» դասատուութեան եղանակը փոխեցին «խմբականի», ապա մշակվեցան ուսուցման նոր մեթօդներ աւելի հեշտութեամբ և կարճ ժամանակում սովորեցնելով շատերին այնքան բան, որքան առաջ առանձին-առանձին պարապելով շատ ժամանակում մէկին չէին սովորեցնում:

Նորագոյն մեթօդը և ուսուցման սիստեմն այժմ ընդհանրացած է, խալիֆաները տեղի են տուել քիչ թէ շատ մանկավարժութիւն գիտցողներին և մենք այժմ զարմանքով ենք կարդում այս կամ այն գիւղի մէջ խալիֆայական կարգերի գոյութիւնը:

Արեւմուտքը, որը մեր կենցաղավարութեան ուսուցիչն է, դուրս է մղել իր դպրոցների միջից ձեռագործի ուսուցման հին, փտած մեթօդը, հետեւում է նորագոյն և ժամանակի պահանջներին համապատասխան եղանակին. Նա իրան նպատակ է դրել աշակերտուհիներից պատրաստել տնտեսագէտ, խնայող, հաշւարար և ճաշակաւոր տանտիկիններ, որոնք ձեռնհաս են իրանց չորս կատարվող բոլոր գործերը տիրել ու պատրաստել:

Ահա թէ ինչ է պահանջվում արեւմտեան դպրոցներից ձեռագործի վերաբերմամբ. «Ի նկատի ունենալով, ասում է Վիեննայի յայտնի վարժուհի Հիլլարդ իր «Ձեռագործի վարժուհի և նրա պարտաւորութիւնները» վերնագրով գրքում, որ օրիորդներից շատերը դպրոցից դուրս գալուց յետոյ միջոց չեն ունենում իրանց ուսումը շարունակելու (խօսքը ժողովրդական դպրոցից աւարտողի մասին է), դպրոցը պիտի աշխատի այնքան լուսաւորել նրանց տնային պէտքերի համար անհրաժեշտ աշխատանքի մէջ, որ նա (աշակերտուհին) ոչ միայն կարողանայ այդ բոլորը կատարել, այլ որ կարողանայ դատել համապատասխան նիւթի և նրա գնի մասին: Միայն այն ժամանակ դպրոցը ձեռագործի ուսուցման խնդրում իր պարտքը կատարած է լինում, երբ մանուկներին հասցնում է վերոգրեալ չափին. Եթէ օրիորդը դպրոցից դուրս գալով չէ իւրացրել գիտութիւնն և ունակութիւնը, այս պակասը խիստ զգալի կը լինի ընտանիքի մէջ և այն ժամանակ ուրեմն դպրոցը իր պարտքը կատարած չի լինի, իսկ դասերի վրա գործ դրած ժամանակը կարելի է կորած համարել և նրա համար արած ծախսերը —աւելորդ:» (Die Arbeitslehrerin und ihr Pflichtenkreis von Gabriele Hillardt. Wien 1887 եր. 115):

Արեւմուտքը, որ 50-ական թւականներին ձեռագործի վրա ամենեին ուշադրութիւն էլ չէր դարձնում (ինչպէս այժմ մեզանում) և որը պարտադիր առարկայ չէր, այժմ ահագին քայլեր է արել: Այժմ այնտեղ ձեռագործի դասը ոչ միայն մեքենայական վարժութիւնների դաս է, այլ և ամենակարեւոր և բազմազան նիւթերի մասին զրուցատրութեան դաս: Աշակերտուհին իր ձեռքում չէ ունենում մի բան, որի մանրամասն պատմութիւնը չը գիտենայ, ինչպէս որ լեզուի ուսուցիչը նախքան որ և է յօդուած աշակերտներին կարդալը, զրուցատրութեամբ նախապատրաստում է նրանց դէպի յօդուածի նիւթը, այնպէս էլ ձեռագործի վարժուհին նախ քան չիւղ կամ թել տալը աշակերտուհիներին, բացատրում է նրանց ինչ և ինչպէս պատրաստվելը. այդտեղ մարդ լսում է զրոյցներ և բնագիտութիւնից և գործարանական կեանքից և ձեռքի աշխատանքի մասին, մի խօսքով ինչ որ անհրաժեշտ է մանուկներին գիտենալ իրանց ձեռքում ունեցած նիւթերի մասին:

Իմ նպատակից դուրս լինելով խօսել արեւմտեան դպրոցների այն բոլոր պարտաւորութիւնների մասին, որ այժմ դրված է նրանց վրա ձեռագործի վերաբերմամբ, այսքանն էլ բաւական եմ համարում: Անցնենք մեր դպրոցներին:

Մեզանում դեռ տիրում է ձեռագործի խալիֆայական մեթօդը. ես ներկայ եմ եղել շատ գիւղական և քաղաքների օրիորդաց դպրոցներում ձեռագործի դասերին և միշտ այդ հարցի առիթով խօսել եմ վարժուհիների հետ, սակայն միշտ էլ «խօսքը կտուրն են գցել»: Ոչ մէկտեղ (իմ տեսած դպրոցներում) չեմ հանդիպել խմբական ուսուցման և չեմ լսել, որ ձեռագործի դասերին վարժուհին, բացի մեքենայական աշխատութիւններին դիտելուց և մէկ մէկ սխալներն ուղղելուց, զրուցատրութեան օգնութեամբ օրիորդների միտքը զարգացնէր, բացատրէր նիւթերի տեսակները, նրանց ճանաչելու ձևը...

Մեր դպրոցներում միւս բոլոր առարկաների համար չափ ու սահման է որոշված, կան մեթօդիկական գրքածներ, ունենք մանկավարժական գրականութիւն (թէև փոքրիկ), իսկ ձեռագործի համար ոչ մի չափ, ոչ մի սահման գոյութիւն չունի և նրա վրա կօնտրօլն այնքան թոյլ է, որ շատ դպրոցներում համարեա ձեռագործ չեն սովորեցնում: Եւ ինչ կարող են սովորեցնել այն վարժուհիները, որոնք չեն հասկանում ձեռագործի բուն գաղափարը (իսկ սրանց թիւը շատ է մեզանում):

Բաւական չէ աշակերտուհուն ընտելացնել ձեռքի արագաշարժութեան և լաւ ասեղնագործի (որ հատ հատ դպրոցներում կարողանում են հասցնել), ապա աշակերտուհուց պէտք է պատրաստել կատարեալ, շրջահայեաց տանտիկին. լաւ է, եթէ օրիորդը դպրոցից դուրս գալիս լաւ կա-

րել-գործել չիմանայ, բայց ծանօթ լինի, իրացրած լինի աշխատանքի տեսական մասը, գիտենայ իր ընտանեկան պահանջներին յարմարեցնել նիւթերն ու գործուածները:

Մեր նպատակն է աշակերտուհուց պատրաստել լաւ տանտիկին, իսկ վերջինիս անհրաժեշտ է ճանաչել այն բոլոր նիւթերը, որոնք իր ձեռքով անցնում են տան պէտքերի համար: Ահա ինչ է ասում ձեռագործին վերաբերեալ նորագոյն գրականութեան հիմնադիր գերմանուհի Բօգալի Ջալլէնֆէլդ. «Տեխնիկական ճարպիկութիւնը, ի հարկէ, միջոց է տալիս գուլպան կամ որ և է կար լաւ պատրաստել.... Ինքնուրոյն առարկայ պատրաստելու համար, գործիքներն ու նիւթերն ընտրելիս այդ հերիք չէ, մինչդեռ սա հարկաւոր է ընտանեկան կենցաղավարութեան համար: Ի՞նչ չէ պահանջվում հէնց միայն գուլպայ գործելու և շապիկ կարելու ժամանակ գիտենալ. այստեղ հարկաւոր է իմանալ ինչ նիւթից պատրաստել իրը, պէտք է դատել կարողանալ թէ տուած պայմանն ինչ է պահանջում, գործուածքի տ ե ղ ը (դիմացկանութիւնը) ինչպէս է, ապրանքն արժէ՞ այնքան, որքան պահանջում են, պէտք է գործիքներն ընտրել կարողանալ» և այլն....

Կարծում ենք ժամանակ է ձեռագործի դասատուութեան մէջ յեղափոխութիւն մտցնել և բոլոր դպրոցների համար դասարանական ծրագիր կազմելով՝ խմբական ուսուցումն պարտաւորեցուցիչ դարձնել բոլոր դպրոցների համար և որ գլխաւորն է ձեռագործի մեքենայական վարժութեան հետ սովորեցնել այդ առարկային վերաբերեալ նկարագրութիւններ և պատմութիւններ:

Ուսուցիչ

ՓԱՍՏ

—

Բարեգործական ընկերութեան կանոնադրութեան 2 յօդուածի չորրորդ կէտում ասված է.

«Ընկերութիւնը լոյս է ընծայում գրքեր ժողովրդի ընթերցանութեան համար»:

Ես դիմեցի ընկերութեան խորհրդին, առաջարկելով գրքեր, որ նա ընտրի դրանցից որը կամենայ և տպագրի ժողովրդական ընթերցանութեան համար: Ես հաւատացած էի, որ գոնէ տասն տարուց յետոյ այդ մեռած յօդուածը կը կենդանացնենն:

Խորհուրդն ինձ գրաւոր պատասխանեց. «Թ է և ձեր առաջարկութիւնը շատ համակրելի է, թ է և մենք էլ վաղուց մտածում ենք այդ մասին, «բայց....», բ ա յ ց անկարող ենք, որովհետև փող չունենք»:

Ինչպէս պիտի լինէր Բարեգործական ընկերութեան դրութիւնը, եթէ հայոց քերականութեան մէջ չը լինէին «թէևն» ու «բայց» բառերը:

Ընթերցող, ինքներդ դատեցէք:

Խ. Մալումեան

ՌՈՒՍԱՑ ԹԱՏՐՈՆ

—

Կիրակի, ամսիս 12-ին, Թիֆլիսի Արքունական թատրոնում, ռուսաց դրամատիկան խումբը ներկայացրեց «Честь» վերնագրով չորս գործողութեամբ կօմէդիան: Պիէսայի բովանդակութիւնը վեր է առած եւրօպական կեանքից: Դրա մէջ պատկերանում է պատուի գաղափար կոչված հասկացողութիւնը: Մայրաքաղաքներում և բազմամարդ քաղաքներում միակողմանի լուսաւորութեան հետ զուգընթացաբար յաճախ տեղի են ունենում փողի շնորհով շատ զզվելի երևոյթներ: Բազմաթիւ անարատ և անմեղ ընտանիքների պատւին արատաւորվում և ապականվում է մի քանի կօպէկով: Մարդու անհատական վսեմ պատիւը նսեմանում է: Զանազան դիմակահանդէսներն ու պարահանդէսները դառնում են հացի կարօտ կեղծ դաստիարակված օրիորդների համար մի մի կենտրոններ ցոփ կեանքի անդունդի մէջ գլորվելու: Զանազան դրամատէրեր փողի ոյժով մտնում և սրբապղծում են աղքատների ընտանեկան կեանքի տաճարը: Ահա այս է «Честь» պիէսայի չարժաւիթը: Ցանկալի էր այդ պիէսայի թարգմանութիւնն ունենալ մեր հայոց թատրոնի րէպէրտուարում: Ընդհանրապէս խումբն եռանդով խաղաց. աւելի աչքի էին ընկնում իրանց խելացի և մտածած խաղով օրիորդ Զվեզդիչ և պ.պ. Այարօվ ու Լիւբօվ: Օր. Զվեզդիչ Լէօնօրայի դերում ցոյց տուեց, որ նա ունի որոշ և նուրբ դրամատիկան շնորհալի ամպլուա և հաւանական է, որ ժամանակով նա մայրաքաղաքների թատրոնական աստղ լինի: Պ. Այարօվ Րօբէրտի դերում ապացուցեց, որ լուրջ նախապատրաստված քանքարաւոր դերասան է: Թատրոնում բաւական ժողովուրդ կար:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Թիֆլիս, յունվարի 15-ին

Խնդրեմ ձեր պատւական լրագրում տեղ տալ այս փոքրիկ նամակիս, որի նպատակն է ճշմարտութիւնը վերականգնեցնել հասարակութեան առաջ:

«Արձագանք» լրագրի այս տարվայ 4-րդ համարում, որի վրա իմ ուշադրութիւնը այժմ դարձրին, ասած է թէ՝ երկու բժիշկներ հրաժարվեցան խեղդվողներին օգնութիւն հասցնելուց և «բժշկապետ Մինաս Մկրտչեանց առարկեց թէ հարկ եղած պարագաները ձեռքի տակ չունի» և այլն:

Իսկ բանի էութիւնն այս է: Ես պրակտիկայով զբաղված լինելով՝ ուշացայ Զրօրհնեաց հանդիսին: Երբ հասայ Վանքի բակը, ինձ ասեցին, որ կամուրջը քանդվել է և մարդիկ ջուրն են ընկել: Աշխատեցի այնտեղ ժողովրդի միջով անցնել և կամուրջին հասնել, բայց չկարողացայ և իմացայ, որ ճանապարհ չը կար օգնութիւն հասցնելու: Գնացի սրբազան եպիսկոպոսին տեսնելու և իմանալու թէ՝ արդեօք ճանապարհ կայ այնտեղից: Քանի րօպէից յետոյ՝ պ. Աբգար Յովհաննիսեան առաջարկեց գնալ օգնութիւն հասցնելու: Ես պատասխանեցի թէ՝ ճանապարհ չը կայ և ճանապարհ չեն տալիս: Հէնց նոյն րօպէին էլ եկան և ինձ ասեցին, որ ներքև, կօնսիստօրիայի մօտ ջրից հանել են մի քանի մարդիկ, որոնց հարկաւոր է օգնութիւն: Իսկոյն հասայ նրանից մօտ և նշանակեցի, ինչ հարկաւոր էր: Այնտեղից դուրս եկայ և ձիավարիս քշել տուի դէպի Մաղաթեան կղզին: Այնտեղ՝ բարձրանալով կամուրջի վրա և հասնելով տեղը՝ խնդրեցի մի մարդու, որ ինձ իջեցնի և նա մի կերպով ինձ կամուրջից վայր բերեց: Պօլիցիականն եկաւ, իսկոյն ճանապարհ բաց արաւ ամբոխի մէջ և տարաւ ինձ այնտեղ, ուր ջուրը ընկածներին դուրս էին բերում: Այնտեղ էլ ես արեցի, ինչ կարելի էր: Երբ տուն վերադարձայ, եկան ինձ կանչեցին դարձեալ ջրից հանածներին տանը օգնելու և ես իսկոյն գնացի: Ես ոչ նախաճաշիկի եմ մասնակցել և ոչ էլ մի որ և իցէ վարձատրութեան ակնկալութիւն ունեցել և ստացել:

Այստեղից պարզ երևում է, որ բոլորովին անտեղի են պ. Աբգար Յովհաննիսեանի և նրա յիշած ռուսաց թերթի ասածները: Ճշմարիտ չէ յիշած «Արձագանքում» և իմ պատասխանը: Բայց դիցուք թէ ասած լինեմ՝ «հարկ եղած պարագաները ձեռքի տակ չունեմ»: Այս խօսքերը հարկաւ պիտի պահանջ դնէին պ. Աբգար Յովհաննիսեանի վրա՝ շտապել պարագաները բերելու և հասցնելու ինձ տառապեալների մօտ: Բայց պ. Աբգար Յովհաննիսեան ոչ մի օգնութիւն անելու մտադրութիւն ցոյց չը տուեց: Բայց և այնպէս, ինչպէս ասել եմ, դարձեալ չը պիտի հարկաւ անգործ մնար եպիսկոպոսարանում պ. Աբգար Յովհաննիսեան, այլ կարող էր շտապել բանալ տալ քաղաքային հիւանդանոցը և հասցնել հարկաւոր պարագաները և ոչ թէ այժմ մեզ այդ կողմից դատարկ բացատրութիւն տալ «Արձագանքում»:

Ահա համառօտ իմ և պ. Աբգար Յովհաննիսեանի վարմունքը ջրից հանածներին օգնելում, որ «հասարակական կարծիքի դատաստանին» յանձնում եմ, որը «ամեն տեսակ քննութիւնից բարձր է»:

Մինաս Մկրտչեանց

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Թիֆլիս, յունվարի 14-ին

Անցեալ 1891 թւի դեկտեմբեր ամսի պաշտօնական «Արարատ» ամսագրի մէջ, երես 671—776, մանրամասն գրված են առհասարակ ընտրութիւնների կանոնները շրջաբերականի ձևով: Այդ շրջաբերականի յօդուած Ժ. գրված է. «ի դէպս որ և է ազգային հոգևոր ընտրութեանց ժողովրդականք իւրաքանչիւր եկեղեցւոյ Տփխիսի ընտրեն զերիս ներկայացուցիչս կամ երեսփոխանս, որք պարտին լինել միայն՝ ի ծխականաց եկեղեցւոյ. ծուխ միոյ եկեղեցւոյ չկարէ ընտրել ներկայացուցիչ ծխոց այլ եկեղեցւոյ:» Այն ինչ թեմիս առաջնորդի «հրահանգ նախագահ քահանաներին» հրամանի մէջ, յօդ. 15, գրված է. «Եթէ ընտրողները չեն գտնում իրանց ծխականների մէջ յարմարաւոր անձինք երեցփոխանական պաշտօնի համար, այդ դէպքում իրաւունք ունեն ընտրել այլ եկեղեցու ծխականներից:» Դարձեալ «Արարատի» մէջ ասված է «և ապա ընթեռնուն զնշանակեալ անուանս. առաջին երեք ստացողքն բազմութեան ձայնից համարին ընտրեալ երեսփոխանք ծխոյ և երկուքն յետ նոցա փոխանորդ, որք ի պահանջել հարկին լնուն զթիւ բացակայող երեսփոխանաց:»

Այն ինչ հրահանգի մէջ, յօդ. 17, գրված է. «Այն երեք անձինք, որոնք ամենից շատ ձայն կը ստանան, կը համարին վերջնականապէս ընտրված, թէև ընտրողների թուի կիսից էլ պակաս ձայն ունենան:» Վերոյիշեալ բերած օրինակներից երևում է՝ ըստ «Արարատի», իւրաքանչիւր եկեղեցու միայն ծխականներ իրաւունք ունեն ընտրել երեք երեսփոխաններ և այն միայն իրանց ծխականներից և երկու անձնափոխանորդներ (կանդիտատ). իսկ առաջնորդի տուած «հրահանգի» մէջ ասված է որ ծխականները իրաւունք ունեն և ուրիշ եկեղեցու ծխականներից ընտրել. բացի սրան և յիշված չէ անձնափոխանորդներ ընտրելու մասին: Այժմ հարց. ընտրութեան համար նշանակված նախագահ քահանաները պէտք է վարվեն համաձայն «Արարատի» մէջ տպագրված շրջաբերականի, թէ թեմիս առաջնորդի տուած հրահանգի: Այս հարկաւոր է իմանալ, որպէս զի որ և է ընտրութիւն այնուհետև անվաւեր չը համարվի:

Ծխական

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Յունվարի 6-ին Կուր գետում խեղդվածների աղքատ ընտանիքների օգտին հետևեալ անձինք ուղարկել են մեզ հետևեալ գումարները. Իշխան Խօջամիրեանց 10 րուբլի, իշխան Գէօրգի Խիմշիեվ 3 րուբլի, ինժենէր Գրիգոր Կիրակոսեանց 5 րուբլի, մի օրիորդ 1 րուբլի, Յովհաննէս Թումանեանց 10 ր., տ. Օլգա Վարդապետեանց 5 ր., տ. Եֆիմիա Նաւասարդեանց 10 ր., Գրիգոր Տէր-Նիկողոսեանց 15 ր., Յակոբ Ջարայեանց 5 րուբլի, ընդամենը 64 րուբլի, իսկ նախկին 342 րուբլու հետ ունենք այժմ ընդամենը 406 րուբլի:

—

ԿԱՂԶՈՒԱՆԻՑ մեզ գրում են. «Անցեալ դեկտեմբերի 29-ին տեղիս ուսուցչական խումբը

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ՆԵՐԿԱՅ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԵՐՊԱՐԱՆՔԸ

—

Պարսկաստանը քանի գնում աւելի է իր վրա դարձնում քաղաքակիրթ աշխարհի ուշադրութիւնը: Քաղաքակիրթ ասելով չը պէտք է հասկանալ գիտնական աշխարհը, չը պէտք է կարծել թէ Պարսկաստանում տեղի է ունենում այնպիսի մտաւոր շարժում, որ նա գիտնական կամ եւրօպական մտաւոր աշխարհի ուշադրութեանն է արժանացել: Ոչ, նա դեռ հեռու է և այն էլ շատ, շատ հեռու: Այդ տեսակէտից պարսկական երկիրը մատնված է կատարեալ թմրութեան. նրա մտաւոր աշխարհի մէջ ոչ մի շունչ, ոչ մի շարժում: Եւ կարծէք այլապէս էլ չէ կարող լինել մի երկրում, ուր հոգևորականութիւնը բացարձակապէս տիրում է ժողովրդի ամբողջ կազմութեանը, ուր նա է նրա ղեկավարը, նրա ուսուցիչը: Պարսիկ հոգևորականութեան դիրքի և ազդեցութեան մասին առ այժմ այս՝—որ նա մի «կ ա ռ ա վ ա ր ո ւ թ ի ւ ն է կ ա ռ ա վ ա ր ո ւ թ ե ա ն մ է ջ», ինչպէս որ «La Justice» ֆրանսիական արմատական թերթի Բերլինի թղթակիցն էր ասում գերմանական սօցիալ-դէմօկրատիայի մասին, երբ նա խօսում էր նրա կազմակերպութեան ու ոյժի առիթով: Պարսկական հոգևորականութիւնը, դրա հետ և նրա բէկերը, որոնք կազմում են պարսկական արիստօկրատիան, ամբողջովին նստել են ժողովրդի ուսերի վրա և իրանց ծանրութեան տակ ճնշում, տափակացնում են ամենայն ինչ... Տասն և իններորդ դարի Պարսկաստանը մեզ յիշեցնում է «Միջնադարեան-Եւրօպան»: Այդ երկու տարրը ձեռք-ձեռքի տուած, ամենայն ուժով աշխատում են պարսիկ ժողովուրդը պահել նահապետական դրութեան մէջ, նրան կեղեքելով թէ բարոյապէս և թէ նիւթապէս, որովհետև երկրի գրեթէ ամբողջ հարստութիւնը գտնվում է այդ երկու դասակարգի ձեռքում. ժողովուրդը, մասսան—la masse—այդտեղ միայն կատարում է «արդիւնաբերող գործիքի» դերը: Այդ երկու դասակարգի և ժողովրդի առընչութիւնը նոյնն է, ինչ որ միջին դարերում ֆէօդալների և պապականութեանը եւրօպական ժողովրդի վերաբերմամբ: Այսպիսի հանգամանքներում, տնտեսական այս կացութեան մէջ ինքնուրոյն մտաւոր կեանք առաջացնել ժողովուրդը անընդունակ, անկարող է: Նա ամբողջովին խրված է տնտեսական թշուառութեան մէջ. նա ոչինչ չունի, ապրում է ցամաք հացով, իսկ ցամաք հացով ապրողը ի՞նչ կարող է ստեղծել. այս դեռ ոչինչ, նա այդ հացն էլ հազիւ է կարողանում ձեռք բերել:

Բնականաբար նա նախ պիտի հոգայ իր գոյութեան մասին, և իր ներկայ տնտեսական թշուառ կացութիւնը պարսիկ ժողովրդին ամբողջովին կլանել է, նա միայն իր հացն է հոգում: Բացի այս, նրա պատմական կեանքն էլ է ժողովրդին մատնել մտաւոր կեանքի թուլութեան, ամլութեան.—Ներքին և արտաքին անընդհատ պատերազմները ժողովրդի ուշադրութիւնը, միտքը բոլորովին հեռացրել են մտածելու, խորհելու իր տնտեսական կացութեան համար, ստեղծելու կամ առաջացնելու ինքնուրոյն մտաւոր կեանք: Նրա թագաւորները և իշխանները, դրանց հետ և հոգևորականութիւնը, նրան պահել են միշտ ջղային, գրգռված դրութեան, ուղեղային բորբոքման մէջ. նա ֆիզիկական հանգստութիւն, խաղաղ տրամադրութիւն չէ ունեցել, նա իր ուժերը միշտ վատնել է պատերազմների և սպանութիւնների մէջ. իսկ այս դրութիւնը ժողովրդին վարժեցնում է արիւնարբութեան... Արիւնարբութիւնը մտաւոր մնունդ, կեանք տալ չէ կարող, և պարսիկ ժողովուրդը 19-րդ դարի վերջերում դեռ մտաւոր կեանք չունի... Թշուառ ժողովուրդ..: Բայց մի՞թէ պարսիկ արիստօկրատիան չէր կարող ինչ միտումով, ինչ ոճով ու տեսակով էլ լինէր, մտաւոր կեանք առաջացնել: Ոչ, նա ուրիշ բաներով է զբաղված, նա ժամանակ չունի... Խաղաղ ժամանակը հարեմ ու զուարճութիւն, զուարճութիւն և հարեմ...—ահա նրանց հոգեկան պահանջը, նրանց կեանքի փիլիսոփայութիւնը... Հարեմական կեանքը նրանց էութիւնը խեղդել է, նրանք բարոյական—մտաւոր մթնոլորտ չունեն, անապատ... իսկ հոգևորականութիւնը. նրա կեանքի պայմանները կրկնակի աննպաստ են... Բայց այս անապատի մէջ չը մոռանանք արևելեան վաւաշոտ սէրը—կիրքը, սոխակն ու վարդը ու կրօնապատմական առասպելաբանութիւնը, մասալը, որ կազմում են նրա բանաստեղծութիւնն ու փիլիսոփայութիւնը....

Պարսկաստանը քաղաքակիրթ աշխարհի ուշադրութիւնը իր վրա է դարձրել ուրիշ կողմից—քաղաքա-տնտեսական կողմից. ուրեմն Պարսկաստանը արժանացել է եւրօպական բուրժուազիայի ուշադրութեանը: Եւ քաղաքակրթութիւն ասելով պիտի հասկանալ բուրժուազական կազմակերպութիւնը: Մենք ասացինք, որ Պարսկաստանը այժմ մեզ ներկայացնում է իբրև «միջնադարեան-Եւրօպան»: իսկ յայտնի է, որ միջին դարերի առաջին կիսում Եւրօպան տնտեսապէս գտնվում էր մանր արդիւնաբերական շրջանում. ամենայն ինչ մարդկանց ձեռքերն էին անում, առևտուրն ու վաճառականութիւնը գտնվում էր նահապետական դրութեան—նիւթերի, ապրանքների փոխանակութեան մէջ: Նոյն դրութեան մէջ էր և Պարսկաստանը 20—25 տարի առաջ, գ ր ե թ է նոյնն է նա և՛ այժմ: Գրեթէ ենք ասում, որովհետև երկրի մի մասում նոյնն է, իսկ միւսում նա ենթարկվել է փոփոխութեան եւրօպական քաղաքակրթութեան կամ կապիտալիզմի ազդեցութեան տակ, որը հետզհետէ մուտք է գործ դնում Պարսկաստան: Քանի որ երկրի մի մասը մտնում է նոր շրջանի, տնտեսական նոր կերպարանքի մէջ, միւս մասն անկարող է մնալ նախկին դրութիւնում, այլապէս նա ոչնչանալու վտանգին է ենթարկվում, որովհետև ներկայ արդիւնաբերութեան ոգին մրցումն է, իսկ փոքր արդիւնաբերութիւնը մրցման շնորհով կուլ է գնում խոշոր արդիւնաբերութեան մէջ: Վաճառականութիւնը քանի գնում մեծ շրջանառութիւն է անում, մանր արդիւնաբերութիւնը հետզհետէ լուծվում և խոշոր արդիւնաբերութեան է տեղ տալիս, ապրանքների նիւթերի փոխանակութիւնը դրամի է վերափոխվում: Դրամի նշանակութիւնը Պարսկաս-

տուեց մի հայկական ընտանեկան երեկոյթ, որ բաւական ուրախ անցաւ և տևեց մինչև առաւօտեան ժամը 4-ը։ Զուտ օգուտ մնաց մօտ 95 րուբլի։ Նոյն խումբը, մի քանի պարոնների հետ աւետիս ման եկան և հաւաքեցին ուսումնարանի օգտին 140 րուբլի։ Խումբը յայտնում է իր շնորհակալութիւնը կաղզուանի բնակիչներին, որ չեն զլանում իրանց կոպէկները գցել դպրոցի գանձարանը։»

—

Փիթոյեան և ընկ. Թիֆլիսի առևտրական տունը նուիրել է յօգուտ յունվարի 6-ի աղետից վնասվածների 1,000 րուբլի։

—

Յունվարի 13-ին գնալով հայոց թատրոն՝ «Անանկութիւն» պիէսայի ներկայացման, մենք կարծում էինք, որ թատրոնում տեղ գցելու տեղ չենք գտնի։ Բայց աւա՜ղ, ինչպէս ասում են, հիասթափված մնացինք։ Թատրոնը դատարկ էր։ Միթէ հասարակութիւնը չը գիտէր, որ այդ օրվայ ներկայացումը յունվարի 6-ի աղետից վնասվածների օգտին է։ Կամ միթէ մեր հասարակութիւնը այդպէս շուտ է մոռանում դժբաղդներին օգնելու պարտականութիւնը։

—

Յիշեցնում ենք ում հարկն է, որ հարկաւոր է շատ շուտով տեղեկութիւններ հաւաքել այն ընտանիքների մասին, որոնք կորուստ ունեցան յունվարի 6-ին, ըստ որում հարկաւոր է անմիջապէս նրանց օգնութիւն հասցնել։ Ապա թէ ոչ ինչի նման կը լինի, եթէ կանազան պաշտօնական ձևակատարութիւնների ետևից ընկնելով՝ տեղեկութիւնները կը ստացվեն ամիսներ անցնելուց յետոյ միայն։

—

Հայոց դերասանական խումբը ամսիս 16-ին քաղաքային թատրոնում ներկայացնելու է «Անջելօ» պիէսան։

—

Մի մասնաւոր նամակով մեզ հաղորդում են Կ. Պօլսից, որ եթէ Աշըգեան պատրիարքը, իբրև պաշտօնական ներկայացուցիչ հայ ժողովրդի, միջամտի Բ. Դրան առաջ, կարելի է հեշտութեամբ աջողեցնել Խրիմեան Հայրիկի վերադարձը Երուսաղէմից Կ. Պօլիս։ Հայրիկի դրութիւնը Երուսաղէմի մէջ, բացի միւս անյարմարութիւններից, անտանելի է և այն պատճառով, որ այն կողմերում տարածված են տարափոխիկ հիւանդութիւններ։ Սակայն ցաւն էլ նրանումն է, որ Աշըգեան պատրիարքը չէ էլ ուզում խօսք բանալ Խրիմեանի վերադարձի մասին։

—

Մեզ պատմում են որ Թիֆլիսի քահանաներից յունվարի 6-ի աղետի ժամանակ միմիայն մի քահանայ մնացել էր Վանքի մայր-եկեղեցու գաւթում՝ ջրից հանվածներին խնամելու համար,—դա Ջրկինեանց եկեղեցու Սիմէօն քահանայ Աբրահամեանցն էր։

—

Ներկայ համարում տպում ենք հոգևոր իշխանութեան կողմից մի յայտարարութիւն, որից երևում է որ կաթողիկոսական պատգամաւորների ընտրութիւնները լինելու են՝ Կուր գետի աջակողմ գտնված եկեղեցիներում, այն է բուն քաղաքում, կիրակի, յունվարի 26-ին, առաւօտեան 12 ժամին, իսկ ձախակողմ գտնված եկեղեցիներում, այն է Կուկիայի, Հաւլաբարի և Նաւթլուղի եկեղեցիներում՝ կիրակի, փետրվարի 2-ին, նմանապէս 12 ժամին։ Առանձին հրաւէրներ լինելու չեն, ուրեմն ծխականները թող չսպասեն իրանց ներկայ գտնվել ընտրութիւններին։

—

Յունվարի 19-ին, կիրակի օր, պէտք է լինի հայոց Բարեգործական ընկերութեան ժողովի նիստը։ Դա առաջին, այն է յունվարի 12-ի նիստի շարունակութիւնն է։ Առաջին նիստում հաստատվեցան ընտրութեան նախահաշիւները, և որոշվեց քարտուղարին սրանից յետոյ տարեկան ռոճիկ տալ 300 րուբլի։ Առաջիկայ նիստում պէտք է լինեն ընտրութիւններ։

—

Քաղաքային դուման յունվարի 13-ի նիստում ընտրեց հինգ հոգուց բաղկացած մի յանձնաժողով, որի պարտաւորութիւնն է մանրամասն տեղեկութիւններ հաւաքել յունվարի 6-ի աղետից վնասվածների մասին, որպէս զի կարելի լինի այդ ընտանիքներին արդարացի կերպով նիւթական օգնութիւն հասցնել։ Դուման վճռեց՝ քաղաքային դումարից առ այժմ տալ 300 րուբլի յօգուտ վնասվածների։

—

Լսում ենք, որ Բագւում հանգանակութիւն է լինում յօգուտ յունվարի 6-ի աղետից վնասվածների։

—

Լուր կայ, որ մեծ պասին Թիֆլիսում պէտք է լինեն օպերային ներկայացումներ իտալերէն լեզուով։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ԽԷԴԻՎԸ

—

Ինչպէս յայտնի է, Եգիպտոսի նախկին խէդիվ Թէվֆիկ փաշան վախճանվեց, և նրա տեղ, սուլթանի հրամանով նշանակվել է խէդիվի անդրանիկ որդին՝ Աբբաս Հիլմի բէյ։

Նոր խէդիվ Աբբաս փաշան տաս և եօթ ու կէս տարեկան է և Եւրոպայի բարձրագոյն համալսարաններից մինի մէջ իր ուսումը կատարելագործում էր։

Հանգուցեալ խէդիվ Թէվֆիկ փաշան ծնած էր 1852-ին, հետևաբար 39 տարեկան էր։ Սուլթանի 1879 օգոստոս 8 թուակիր հրովարտակով յաջորդած էր իր հօրը, նախկին խէդիվ Իսմայիլ փաշային։ Թէվֆիկ փաշա 1873-ին ամուսնացել էր հանգուցեալ Էլ Համի փաշայի դստեր Էմինէ իշխանուհու հետ, և այս ամուսնութիւնից ունեցել է չորս զաւակներ, երկուսը տղայ և երկուսը աղջիկ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—«Gaulois» լրագիրը հաւատացնում է, որ իբր թէ Կարնօ կը հրաժարվի հանրապետութեան նախագահի թեկնածութիւնից՝ նոր եօթնամեակի համար լինելի ընտրութիւնների ժամանակ։

—Պապը նամակ է ուղարկել կարդինալ Րիշարին, որի մէջ առաջարկում է նրան նպաստել հոգևորականութեան հաշտութեան գործին ֆրանսիական հանրապետութեան հետ։

—Հռոմից հեռագրում են, որ Անգլիան զօրեղացնում է իր միջերկրական նաւատորմը։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մի յանդուգն գողութիւն է կատարվել պարսից Շահի այսպէս անուանված «Նոճեայ դահլիճում։» Նասր-Էդդին նկատեց, որ այդ դահլիճում գտնվող ոսկէ բազկաթոռը, որը զարդարված էր թանգագին քարերով, ծուռն էր կանգնած։ Բանից երևաց, որ բազկաթոռի մէկ ոտն անյայտացել էր։ Շահը հրամայեց իր որդուն անյապաղ կալանաւորել պալատի բոլոր ծառայողներին, և եթէ գողը չը գտնվի, գլխատել նրանց, որոնք յաճախ լինում են այդ դահլիճում։ Գործի քննութեան ժամանակ Շահի որդին ուշադրութիւն դարձրեց մի 16 տարեկան պատանու վրա, որը ցուցմունքներ տալու ժամանակ շփոթվում էր, և վերջ ի վերջոյ խոստովանվեց, թէ ինքն է գողացել բազկաթոռի ոտը։ Եւ ահա երկու դահիճներ հեծելազնդի հետ միասին նորերս շրջում էին Թէհրանի փողոցներում, ցոյց տալու համար ժողովրդին թէ որպէս է Շահը պատժում նրանց, որոնք համարձակվում են ձեռք տալ Շահի սեփականութեանը։

*
* *

Հէյդլբէրգի համալսարանը վճռեց թոյլ տալ կանանց մտնել փիլիսոփայական ֆակուլտէտը՝ գիտնական աստիճան ստանալու իրաւունքով։

*
* *

Ինֆլուէնցա հիւանդութիւնը սաստիկ տարածված է Հռոմում, ուր նպաստում են նրան խոնաւութիւնը և անընդհատ անձրևները։ Կարդինալ յաջորդը նորերս մի նամակ հրատարակեց, որով թոյլ է տալիս կաթոլիկներին պաս ուտել մինչև ինֆլուէնցա հիւանդութեան շարունակվելը։

„ՄՇԱԿԻ" ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 13 յունվարի։ Մեծ իշխան կոնստանտին Նիկոլաեվիչ անցեալ գիշեր ժամը 11-ին վախճանվեց։

ՍՕՖԻԱ, 13 յունվարի։ Ստամբուլովի սարճանակը, երբ նա սահնակով զբօսնում էր, տրաքվեց վիրաւորելով աջ ոտը։ Վէրքը վտանգաւոր չէ։

ՊԱՐԻԶ, 13 յունվարի։ Կ. Պօլսի ֆրանսիական դեսպանը երէկ վերջնականապէս աւարտեց մեծ վիզիրի հետ Շագուրնի վերաբերեալ գործը։ Տանժերում գործերի դրութիւնը լաւացած լինելու պատճառով, պետութիւնները պատրաստվում են այնտեղից յետ կանչելու իրանց զինուորական նաւերը։

ՍՕՖԻԱ, 13 յունվարի։ Ստամբուլովի վիրաւորելը մեծ յուզում առաջ բերեց։ Սկզբում ամենքն էլ այնպէս էին կարծում, որ դա մի դժբաղդ պատահմունք չէ, այլ փորձ նրա կեանքի դէմ. հաւատացնում են, որ երբ առաջին պայթումը լըսվեց, Ստամբուլով դուրս թռաւ կառքից և գոռաց. «Բռնեցէք մարդասպանին։» Նրան ուղեկցող բարեկամները հազիւ կարողացան հանգստացնել նրան։ Երբ Ստամբուլովին բերեցին Սօֆիա, բժիշկը նայեց նրան և ասեց, որ վէրքը վտանգաւոր չէ։ Սակայն Ստամբուլովի յուզմունքը իրան պատճառեց բաւական սաստիկ ջերմ։

ԲԵՐԼԻՆ, 13 յունվարի։ Պալատում 10 օրով սուգ է նշանակված, Մեծ իշխան կոնստանտին Նիկոլայեվիչի մահվան պատճառով. վաղը նշանակված պալատական կօնցէրտը յետաձգված է, իսկ պալատի ընդունելութիւնը յետաձգված է մինչև փետրվարի 5-ը նոր տոմարով. յետաձգված են նոյնպէս պալատական պարահանդէսը, այլ և օպէրային թատրոնում լինելի պարահանդէսը։—Երէկ երեկոյեան Բերլինի վրայով անցաւ Շվէդիայի թագաժառանգը, որը գնում է Պետերբուրգ։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 14 յունվարի։ Մեծ իշխան կոնստանտին Նիկոլայեվիչի մահվան պատճառով պալատում, առաջին հինգ դասակարգերի համար, նշանակված է երեք ամսվայ սուգ։—Երէկ կէսօրից յետոյ, ժամը $2^1/_2$-ին, Պավլովեան պալատում հոգեհանգիստ կատարվեց, ներկայութեամբ նոցա կայսերական Մեծութիւնների, Թագաժառանգ Ցեսարեվիչի, Մեծ իշխանուհիների և իշխանների։—«Русская Жизнь» լրագրի հատով ծախելը և նրա մէջ յայտարարութիւններ տպագրելը նորից թոյլատրված է։—Մինիստրների մասնաժողովի գործերի կառավարիչ Կուլոմզին ստացել է իսկական գաղտնի խորհրդականի աստիճան։—Զինուորական—բժշկական ակադեմիայի պրոֆէսոր Մանասէին, իր խնդիրքի համաձայն, արձակված է իր պաշտօնից ըստ զինուորական բժշկական վարչական մասի։—Պետերբուրգի քաղաքային վարչութեան ձեռք բերած ալիւրը քննիչ յանձնաժողովը, աչքի առաջ ունենալով, որ ոչ գիտնական հետազօտութիւնը և ոչ էլ այդ ալիւրից թխած հացի գործածելը հիմք չեն տալիս այդ

տանում հետզհետէ բարձրանում է, որը հետևանք է այն սխալ հասկացողութեան թէ՝ «հ ա ր ս տ ու թ ի ւ ն ը դ ր ա մ ն է», մի հասկացողութիւն, որ Եւրոպայում ծնունդ էր առել դեռ 14-րդ դարում, որը 16—17-րդում առաջացրեց մերկանտիլեան սիստեմը։ Միայն արհեստներն են, որ մինչև այսօր անփոփոխ, նահապետական դրութեան մէջ են մնացել շնորհիւ մեքենաների, տէխնիկայի բացակայութեան։ Բայց երբ Պարսկաստանում կապիտալիզմի շնորհիւ շոգին կը սուլէ, սրա հետ և կը սկսի կերպարանափոխվել նահապետական ձևով արհեստագործութիւնը, նա մեքենաների ոյժի ու ճարպիկութեան, տենդային գործունէութեանը կուլ կը գնայ։ Պարսկաստանը կը դառնայ բուրժուազական երկիր, իսկ ուր բուրժուազիան է՝ այնտեղ և և պրօլէտարիան, և այժմեան արհեստաւորներն էլ գլխաւորապէս Պարսկաստանի ապագայ ու այն էլ մօտակայ պրօլէտարիաներն են։ Մի և նոյն ժամանակ, ուր բուրժուազիան է, այնտեղ թէ արիստօկրատիա և թէ հոգևորականութիւնը, իբրև քաղաքատնտեսական մարմիններ, դադարում են սօցիալական ֆակտօրներ լինելուց։ Բուրժուազիան կազմակերպվելով, ուժեղանալով դուրս է քշելու մի կողմից միապետութիւնը, միւս կողմից էլ իր ունեցած հարստութեան շնորհիւ այդ երկու դասակարգը քաղաքա-տնտեսական ասպարէզից, որոնք այսօր այդ կեանքի ղեկավարներն են։ Արիստօկրատիային նա բոլորովին կուլ կը տայ, իսկ հոգևորականութեանը կը դնի, ըստ թէօլոգիայի հասկացողութեան և պահանջների, իր կոչման, այսինքն միմիայն բուն կրօնական ծխսակատարութեան մէջ. դրանից դուրս նրա գոյութիւնը կը հաւասարվի չը գոյութեան։ Եւ այդպիսով նա կը դառնայ երկրի կատարեալ տէրը մինչև «չորրորդ դասակարգի» սօցիալական ասպարէզ բարձրանալը։ Այս մասին դարձեալ կասենք մի քանի խօսք վերջում։

Այս պրօցէսը—որ Պարսկաստանը մանր արդիւնաբերութիւններից անցնում է խոշորին, պարզապէս նկատելի է, որին ապացոյց են միլիոնաւոր արժողութեամբ ապրանքների ներմուծութիւնը և հում նիւթերի արտահանութիւնը, բանկային նոր հիմնարկութիւնը ու մի քանի արտօնութիւններ, որոնց ձեռք են բերել անգլիական կապիտալիստ ընկերութիւնները, մնացածն անելով առ այժմ հանքերի շահագործութիւնը, խճուղին և ծխախոտի առևտուրը, իսկ ռուսաց ընկերութիւնը—երկաթուղային գծեր անցկացնելը և այլն։ Ի դէպ. ծխախոտի մենավաճառութիւնը հոգևորականութեան և ազնուականութեան կողմից պատահելով խիստ ընդդիմութեան, որոնց ազդեցութեան տակ գտնվում է և ժողովուրդը, սպառնալով յուզում առաջացնել, կոտորած անելով, այժմ, ինչպէս ասում են, կառավարութիւնը խոյս տալով յուզումներից, ստիպված յետ է առել ընկերութիւնից ծխախոտի մենավաճառութեան արտօնութիւնը։ Ենթադրվում է, որ ծխախոտի փոխարէն ուրիշ արտօնութիւն է տրված։ Միայն այդ պրօցէսը կատարվում է առ այժմ դանդաղութեամբ, որովհետև հաղորդակցութեան միջոցները, շնորհով քաղաքական հանգամանքների, դեռ նախնական դրութեան մէջ են։

Այդ տնտեսական պրօցէսի հետ, Պարսկաստանում տեղի է ունենում և պատմական մի պրօցէս, որը պարզ հետևանք է նրա կեանքում կատարվող տնտեսական էվօլիւցիայի,—Պարսկաստանի քաղաքական կեանքն էլ է հետզհետէ ենթարկվում փոփոխութեան։ Նոյն քաղաքակրթութեան ազդեցութեան տակ, պարսկական կառավարչական կազմակերպութիւնը սկսել է դուրս գալ իր նահապետական դրութիւնից։ Իսկ նա դուրս գալով այդ դրութիւնից, առաջադիմելով, նրա քաղաքական կեանքի մէջ առաջանում են նոր-նոր պահանջներ, նոր-պայմաններ, որոնց նա պարտաւոր է գոհացումն տալու։ Քանի որ նա ապրում էր «ինքն իր մէջ», նա կառավարվում էր և յարմարվում էր։ Իսկ այժմ այդ անհնարին է, որովհետև նա տնտեսական պայմաններից ստիպված եւրոպական կառավարութիւնների հետ յարաբերութեան մէջ է մտել, որոնք առաջացրել են նրա կառավարչական կազմակերպութեան մէջ նոր-նոր ֆունկցիաներ.—իւրաքանչիւր պետութեան մէջ նա ունի իր ներկայացուցիչը ու իւրաքանչիւր պետութիւն ունի իրան ներկայացուցիչը Պարսկաստանում և այն էլ ոչ միայն մայրաքաղաքում, այլ և նշանաւոր քաղաքներում ևս. նա ունի մինիստրներ, պօստ-հեռագրական վարչութիւն, նա ձգտում է զօրքերի մէջ մտցնել եւրոպական սիստեմ և այլն։ Այս բոլորն էլ կառավարութիւնից պահանջում է ահագին ծախսեր։ Պարսկական կառավարութիւնը մի ժամանակ «եօլա» էր գնում, բայց այժմ նա չէ կարող, նա պարտաւոր է գոհացումն տալու այդ քաղաքական—վարչական պահանջներին. հակառակ դիպուածում նա իր իշխանութիւնը վտանգի է ենթարկում։ Ի՞նչ անել, մինչդեռ երկրի հարստութիւնը գլխաւորապէս գտնվում է հոգևորականների և բէկերի ձեռքում։ Ինչ ասել կուզի, որ կառավարութիւնը պիտի աշխատի իր գոյութիւնը պահպանել, հոգալով այդ ահագին ծախսերը, իսկ ներկայ պայմաններում նա անկարող է։ Սրանից պարզ հետևում է, որ նա իր գոյութիւնը պահպանելու համար պիտի դիմէ երկրի հարստութեանը, իսկ այդ հարստութիւնը ոչ իրան—կառավարութեան է և ոչ էլ ժողովրդին, որից հարկերի և այլ միջոցներով այդ ծախսերը հանէ, նրան մնում է ուրեմն մի միջոց.—ձեռնամուխ լինել այդ երկու դասակարգի սեփականութեանը. ուրիշ խօսքերով, նա պիտի խլէ, յետ առնի երկրի հարստութիւնը կամ աւելի ճիշդ է ասել՝ նա պիտի հետզհետէ աշխատէ ոչնչացնել այդ երկու դասակարգերի սեփականութեան իրաւունքները, «ս ե փ ա կ ա ն ա զ ր կ», expropriation անի իրան ապահովացնելու, որից և ծագում է կառավարութեան, հոգևորականութեան և բէկերի անտագօնիզմը, և այդ անտագօնիզմը արդէն գոյութիւն ունի։

Ահա այն երկու նշանաւոր տնտեսա-պատմական պրօցէսները, որոնք այսօր մեր աչքի առջև կատարվում են Պարսկաստանում զուգընթաց, որոնք մօտիկ ապագայում բոլորովին կը փոխեն նրա կերպարանքը,—դրա հետ և սօցիալական կեանքը։ Պարսկաստանում այնուհետև կը սկսվի այլ կ ե ա ն ք։

Թավրիզ. Հ.

ալիւրը վնասակար կարծելու, ենթադրում է թոյլ տալ, որ այդ ալիւրը գործածվի:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 14 յունվարի: Այսօր կէսօրից յետոյ 2 ժամ 30 րոպէին Պետերբուրգ հասաւ Շվէդիայի թագաժառանգը. կայարանում նրան դիմաւորեցին Թագաւոր կայսրը, Թագաժառանգ Ցեսարեվիչը և Մեծ Իշխանները: Կայարանում կանգնած էր պատուաւոր պահնակախումբ, որի նուագախումբը հնչեցրեց շվէդական ազգային օրհներգը: Կայսրը ուղեկցեց հիւրին դէպի Ձմերային պալատը, ապա շվէդական պրինցը գնաց Անիչկեան պալատը, ներկայանալու Կայսրուհուն և այցելութիւններ արաւ միւս բարձրագոյն անձանց: Այսօր երեկոյեան Օգոստափառ հիւրը ներկայ կը լինի բարձրագոյն ընտանեկան ճաշին, Անիչկեան պալատում: Պրինցի սվիտան բաղկացած է երեք զինուորական պաշտօնեայից և մի սենեկապետից: Կարգադրված է, որ պրինցի մօտ լինեն գեներալ-ադիւտանտ Բօզէնբախ և Ֆլիգել-ադիւտանտ Պաշկով:

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱ

Յունվարի 14-ին

Լոնդոնի վրա 10 ֆունտ արժէ . .	101 ր.	60 կ.	
Բերլինի վրա 100 մարկ — . .	50 ›	5 ›	
Պարիզի վրա 100 Ֆրանկ — . .	40 ›	45 ›	
Ոսկի — — արժէ . .	8 ›	19 ›	
Մաքսային կուպօններ — . .	163 ›	75 ›	
Արծաթ — — — . .	1 ›	19 ›	

Բօրսային դիսկօնտներ — . .	6 ›	7 ›
Պետ. բանկի 5% տոմս 1 շրջանի . .	102 ›	87 ›
— — — — 2-րդ —	102 ›	62 ›
— — — — 3-րդ —	— ›	— ›
— — — — 4-րդ —	— ›	— ›
— — — — 5-րդ —	— ›	— ›
— — — — 6-րդ —	102 ›	50 ›
6% ոսկեայ ռէնտա	166 ›	50 ›
4% ոսկեայ փոխառութիւն. . . .	— ›	— ›
Արեւելեան 5% փոխառ. 1-ին շրջ.	— ›	— ›
— — — 2-րդ —	102 ›	62 ›
— — — 3-րդ —	103 ›	— ›
Ներքին 5% առաջին փոխառութ.	234 ›	50 ›
— — երկրորդ —	224 ›	— ›
Պետական. երկաթուղային ռէնտա.	103 ›	75 ›
5½ ռէնտա	— ›	— ›
4% ներքին փոխառութեան . . .	94 ›	87 ›
5% գրաւ. թղթ. ազն. կալ. բանկի	102 ›	75 ›
Ազն. կալ. բանկի խաղարկութեան գրաւ. թղթ. — — .	198 ›	50 ›
5½% վկայակ. գիւղ. հող. բանկի.	105 ›	37 ›
4½% գրաւական թղթեր կալուած. փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մնտալ. .	152 ›	50 ›
— — — թղթադ. .	101 ›	75 ›
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ. ընկերութեան օբլիգացիաները. .	100 ›	75 ›
Մօսկվայի քաղաք. օբլիգացիաներ.	101 ›	87 ›
Օդէսայի — — .	98 ›	75 ›
Թիֆլիսի — — .	102 ›	50 ›
Գրաւ. թղթ. Թիֆլիսի կալ. բանկի.	102 ›	— ›
— — Քութայիսի — .	102 ›	— ›

Ս. Պետերբուրգի բօրսայի տրամադրութիւնը խաղաղ է:

Խմբագիր-հրատարակող՝ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ն Ե Ր

ԲԺԻՇԿ ԼՕՐԻՍ-ՄԵԼԻՔԵԱՆ

կանանց և երեխաների հիւանդութիւնների.

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ Է ԱՄԵՆ ՕՐ

Առաւօտեան 11—12 ժամը և կէսօրից յետոյ 3—4 ժամը: Հասցէն.—Վելեամինովսկայա փողոց, № 19. 1—10 (և. շ.)

ԷԺԱՆ ԳՆՈՎ ՏՐՎՈՒՄ Է ՎԱՐՁՈՎ ՄԻ ՄԵԾ ՆԵՐՔՆԱՏՈՒՆ (подвалъ), որը կարող է պէտք գալ արհեստանոցի կամ մի այլ այդ տեսակ ձեռնարկութեան:

Հասցէն. Նարերէժնայա փողոց, № 42: 2—3

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՀԱՄԱԶԱՍՊ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

Օ Ր Բ Է Լ Ի

Սօլօլակսկայա փողոց, սեփական տանը №№ 14—16

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ Է ՀԻՒԱՆԴՆԵՐԻՆ { առաւօտեան 8 ժամից մինչև 10 ժ. և երեկոյեան 4 ժամից մինչև 6 ժ.

կիրակի և տօն օրերին առաւօտեան 8 ժամից մինչև 2 ժամ կէսօրից յետոյ: 9—150

ԱՄԵՆԱԿԱՐԵՒՈՐ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ վաճառականական դասակարգին պատկանող իւրաքանչիւր անձի համար ու ՄԱՏՉԵԼԻ ՁԵՌՆԱՐԿ առևտրական հաշւարարութիւնը առանց ուսուցչի օգնութեան ուսումնասիրելու համար:

Ս. ՄԱՆՈՒԷԼԵԱՆԻ

ՁԵՌՆԱՐԿ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀԱՇՒԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ

Տոկոսների լիակատար աղիւսակներով, 1-ից մինչև 10,000 ռուբ. համար. 1%-ից մինչև 12%.

Վաճառվում է եղբարց Ծովիանովների բանկային գրասենեակում և հեղինակի մօտ. Тифлисъ, Нагорная ул., № 9. Օտարաքաղաքացիք դիմում են վերջին հասցէով С. П. Мануэльянцу.

Գինն է 1 ռուբլի: փօստի ծախս 21 կ. Գրավաճառներին զիջում կը լինի: 59—150

ՆԱԽԱԶԳՈՒՇՈՒԹԻՒՆ,

—

ՊԱՊԻՐՈՍՆԵՐԻ ԹՂԹԻ ՏԵՏՐԱԿՆԵՐԻ ԵՒ ԳԻԼԶԱՆԵՐԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

ՍԷՐԳԷՅ ՄԻԽԱՅԼՕՎԻՉ ԱՆԱՆՕՎԻ

Զգուշացնում է իր բոլոր առնողներին, որ վերջին ժամանակներս, աչքի առջև ունենալով ահագին պահանջ իր ապրանքների և նրանց բարձր արժանաւորութիւնը, հանդէս եկան բազմաթիւ կեղծումներ, և մինչև անգամ «Ананов» ազգանունը նմանողութեան է ենթարկում, տպվում է մի և նոյն տառերով Ананасъ» բառը: Հասկանալի է, որ այդ անվում է այն նպատակով, որ Անանովի լաւ տեսակի ապրանքների հետ միաժամանակ ծախվեն և իրանց ստոր տեսակի ապրանքները, որոնք Անանովի ֆաբրիկայի ապրանքների հետ ոչինչ նմանութիւն չունեն: Թէև այդ տեսակ նմանողութիւնները և ապացուցանում են, որ Անանովի ապրանքները ամեն մրցութիւնից դուրս են, սակայն չը կամենալով որ հասարակութիւնը մոլորութեան մէջ ընկնի և վատ ապրանքներ ձեռք բերէ, Անանովի ֆաբրիկան զգուշացնում է, որ իր թղթերի իւրաքանչիւր թերթը կրում է ֆիրմայի դրոշմը և պէտք է պահանջել, որ բոլոր էտիկէտների վրա ստորագրված լինի Սէրգէյ Անանովի ստորագրութիւնը:

ՆԱԽԱԶԳՈՒՇՈՒԹԻՒՆ

Անանովի գործարանի պապիրոսների թղթի տետրակները և գիլզաները պատրաստվում են ֆրանսիական ամենալաւ և անվնաս թղթից (արժանացած է Բժշկական վարչութեան թոյլտւութեան մարտի 21-ին, 1889 թ.), համարվելով աշխարհիս ամենալաւերը և վարձատրված լինելով 1888 թւին Բրիւսէլի համաշխարհային ցուցահանդէսում մեծ արծաթեայ մեդալով, 1889 թ. Մադրիդի ցուցահանդէսում մեծ ոսկեայ մեդալով, նոյն թւին Մադրիդի jury շնորհեց Անանովին diplome d'honneur, որը համապատասխան է մեր պետական գերբին: Վերջապէս 1890 թւին Անանով ստացաւ Բրիւսէլի միջազգային մրցման ժամանակ մեծ ոսկեայ մեդալ: ՀԱՍՑԷՆ, Ростовъ на Дону, Сергѣю Михайловичу Ананову. 10—10

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

(Կուկիա, Վօրօնցովի արձանի հանդէպ՝)

Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր, բացի կիրակի օրերից:

Ա Ռ Ա Ւ Օ Տ Ն Ե Ր Ը՝

Բ. Ա. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան (և ատամնացաւի) սիֆիլիսի և աչքացաւի

Դ. Գ. ՌՈՒԴԿՕՎՍԿԻ—10—11 ժ. ներքին, երեխայոց և կանանց ց.

ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ Մ. Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆՑ—11½—12 ժ. կանանց և երեխայոց ց.

Մ. Զ. ՔԱՆԱՆԵԱՆ—12—12½ ժ. կանանց ց. և մանկաբարձութեան:

Ի. Ֆ. ՊՐՕՏԱՍԵՎԻՉ—12—1 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի ց.

Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՑ—12½—1 ժ. ներքին և երեխայոց ց.

Ե Ր Ե Կ Ո Ն Ե Ր Ը՝

Ա. Բ. ԱԼԵԿՍԷՅԵՎ—5—6 ժ. նեարդային ց. և էլեկտրաբուժութեան:

Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆԵԱՆ—5—6 ժ. երեխայոց և ներքինց.

Բ. Ա. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ—6—7 ժ.

Ա. Ա. ԳԱԴՕՄՍԿԻ—6—7 ժ. կաշուի ցաւերի, սիֆիլիսի և վիրաբուժութեան.

Վճար—50 կ.: Համախորհրդի (կօնսիլիումի) համար առանձին:

5—52 (հ) Հիւանդանոցի վերատեսուչ բժշկապետ Նախասարդեան

ПАРФЮМЕРІЯ ВИКТОРІЯ — РЕГИНА.

мыло олео-вазелиновое РОЯЛЬ — КОНГО.

духи высшаго достоинства ИКСКОРОНАКСЪ И ВІОЛЕТЪ.

О-де-колонъ рояль — О-де-колонъ цвѣточный

РАЗНЫХЪ — ЗАПАХОВЪ.

Въ Высочайше утвержденномъ Кавказкомъ Товариществѣ торговли аптекарскими товарами въ Тифлисѣ и Баку.

ՊԱՐՖԻՒՄԵՐԻ ՎԻԿՏՕՐԻԱ-ՌԷԳԻՆԱ.

Օլէօ-վազելինեան սապոն ՌՕՅԱԼ-ԿՕՆԳՕ

ամենաբարձր տեսակի ԻԿՍԿՕՐՕՆԱԿՍ և ՎԻՕԼԷՏ

անուշահոտութիւններ

Օդեկոլոն ծաղկահոտ ՕԴԵԿՕԼՕՆ ՌՕՅԱԼ

ԶԱՆԱԶԱՆ — ՀՈՏԵՐԻ

Տեղագործական ապրանքների վաճառման բարձրագոյն հաստատված կովկասեան ընկերութեան մէջ Թիֆլիսում և Բագւում

34—50 (հ)

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ԹՈՅԼԱՏՐՎԱԾ, 1891 ԹՒԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 18-ԻՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԱԽԱՂ՝ ՅՕԳՈՒՏ 1891 ԹՒԻ ԱՆՊՏՂԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆԻՑ ՎՆԱՍՎԱԾ ԱԶԳԱԲՆԱԿՈՒԹԵԱՆ:

Այդ վիճակախաղի արդիւնքը, Նորին կայսերական Մեծութեան կարգադրութեամբ, կը յատկացվի բարեգործական հաստատութիւնների միջոցով Ռուսաստանի սովեալներին:

Տոմսերի տարածվելը տեղի կունենայ 1891 թւի նոյեմբերի 18-ին կայացած՝ Բարձրագոյն հաւանութիւն գտած կանոնների համաձայն:

Բաց կը թողնվի ընդամենը 1,200,000 տոմսակ սերիաներով, իւրաքանչիւրում 100-ական տոմսակ, ընդամենը 12,000 սերիա № 1ի-ց մինչև № 12,000:

Իւրաքանչիւր տոմսակ բաժանված է հինգ կուպօնների: Իւրաքանչիւր տոմսակն արժէ 5 ռուբլի, իւրաքանչիւր կուպօնը արժէ 1 ռուբլի: Ով որ տանէ տոմսակը, նա կը ստանայ ամբողջ գումարը. իսկ որ և է տոմսակին պատկանող կուպօն տանողը՝ կը ստանայ տարած գումարի 1/5 մասը:

Տանող տոմսերի թիւն է 2,928, իսկ ամբողջ տանելի գումարները՝ 1,200,000 ռուբլի, այսպէս՝

1 տոմսակ	100,000 ր.	100,000 ր.
1 ›	50,000 ›	50,000 ›
1 ›	25,000 ›	25,000 ›
10 ›	10,000 ›	100,000 ›
15 ›	5,000 ›	75,000 ›
100 ›	1,000 ›	100,000 ›
200 ›	500 ›	100,000 ›
2,600 ›	250 ›	650,000 ›

Գումարը . . 2,928 տանող տոմսակ, ընդամենը . 1,200,000 ռուբլի:

Խաղարկութեան ժամանակամիջոցը կը յայտարարվի իր ժամանակին:

Տոմսակների և առանձին կուպօնների վաճառելը տեղի կունենայ պետական բանկում, նրա գրասենեակներում և բաժիններում, բանկի խնայողական կասսայի բաժիններում, Պետերբուրգում և Մօսկվայում, պօստ-հեռագրական և կարմիր խաչի վարչութիւններում, երկաթուղիների կայարանների կասսաներում, մասնաւոր բանկերում և բանկային գրասենեակներում և այլն:

Թէ երբ կը սկսվի տոմսերի վաճառումը իւրաքանչիւր քաղաքում՝ այդ մասին կը յայտարարվի առանձին, թւելով այն տեղերը, ուր տեղի կունենայ այդ վաճառումը:

Պետերբուրգ, 1891 նոյեմբեր. Բարեգործական վիճակախաղի մասնաժողով.

4—8

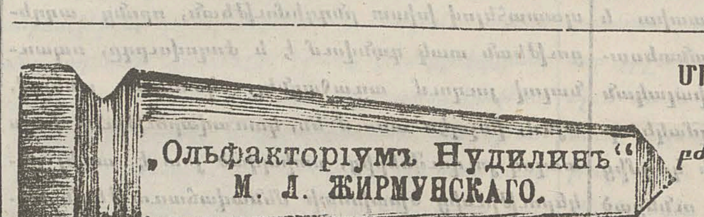

ՄԻՋՈՑ ԽԱՐԲՈՒԽԻ ԴԷՄ

բժշկական դեպարտամենտից թոյլատրված

ՕԼՖԱԿՏՕՐԻՈՒՄ ՆՈՒԴԻԼԻՆ

Մ. Լ. ԺԻՐՄՈՒՆՍԿՈՒ

Ծախվում է 40 կոպէկով

Դեղագործական Ապրանքների վաճառման կովկասեան ընկերութեան մէջ Թիֆլիսում: 10—40